

Düzenli Spor Yapan ve Yapmayan Çocukların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi

Investigation of the Aggression Levels of Children According to Socio-Demographic Characteristics Participated Regular Exercises and Not Participated

Mahmut ALP

Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Spor Bilimleri Bölümü, Isparta
e-posta:mahmutalp@sdu.edu.tr

Meriç ERASLAN, Emrah ATAY

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Burdur
e-posta:mericeraslan@hotmail.com, Emrahatay@windowlive.com

İlker ÖZMUTLU

Kafkas Üniversitesi Sarıkamış Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Kars
e-posta:ilkerozmutlu@gmail.com

Özet

The purpose of this study is to investigate the levels of aggression according to the socio-demographic characteristics of children who do regularly sports and not to do. 125 athletes, 140 sedentary, a total of 265 students participated in the study from three primary schools in the province of Isparta. To determine the level of aggression, "Aggression Scale" was used which developed by Şahin (2005). Data analysis was made in SPSS 15 software. Evaluation of data was performed by Mann-Whitney U test, Kruskal-Wallis H test. According to the findings, regular sports, academic achievement, family income, parents' educational level was found to have no effect on the level of aggression.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Saldırganlık, Spor.

Abstract

The purpose of this study is to investigate the levels of aggression according to the socio-demographic characteristics of children who do regularly sports and not to do. 125 athletes, 140 sedentary, a total of 265 students participated in the study from three primary schools in the province of Isparta. To determine the level of aggression, "Aggression Scale" was used which developed by Şahin (2005). Data analysis was made in SPSS 15 software. Evaluation of data was performed by Mann-Whitney U test, Kruskal-Wallis H test. According to the findings, regular sports, academic achievement, family income, parents' educational level was found to have no effect on the level of aggression.

Keywords: Children, Aggression, Sport

GİRİŞ

Saldırganlık gerek fiziksel gerekse sözel olarak zarar vermeyi amaçlayan her hangi bir eylem olarak tanımlanır (Eron, 1982). Baron'a (1977) göre saldırganlık zarar verme amacı güden bir davranış iken, Lorenz'e (1970) göre sataşma ve kavga etme güdüsüdür (Akt:Tuzgöl, 2000). Çeşitli teorisyenlere göre saldırganlık hakkında değişik teoriler ortaya atılsa da saldırganlığın altında yatan temel nedenin bireyin psikolojik ve sosyolojik olgunluğu olduğu savunulur. Saldırgan bireyler psikolojik ve sosyal açıdan eksiklikler ve bu eksikliklerini gidermek için saldırgan davranışlar sergiledikleri ifade edilmektedir (Tutkun ve ark, 2010).

Saldırganlığı genelde sevgi ortamından uzak olma, baskı altında yetiştirme, ekonomik nedenler, değerlerdeki değişme, travmatik olaylar, istismar ve ailedeki kötü örnekler etkilemektedir (Dizman ve Gürsoy, 2004). Saldırgan davranışlar ilköğretim çağındaki çocuklarda kendilerini ve çevrelerini zora sokan olumsuz bir davranıştır. Son zamanlarda artan saldırgan davranışlar öğrenciler arasında dikkate değer boyutlara ulaşmıştır. Cinsiyetlere göre saldırganlık düzeyleri değişmektedir. Erkeklerin kadınlara oranla saldırganlık düzeyleri daha fazladır (Dilekmen ve ark, 2011). Saldırgan davranışlar içsel sorunların bir yansıması olabileceği gibi çocuğun çevresindeki arkadaşlarından etkilenerek ortaya çıkan bir durum da olabilir (Bilgin, 1998, Akt:Tuzgöl, 2000). Spor ortamı bireyin saldırgan davranışları örnek alması, taklit etmesi ve öğrenmesi için uygun bir ortam yaratabilir (Tutkun ve arkadaşları, 2010). Bu yüzden küçük yaşta spor müsabakalarına katılan çocukların antrenörlerinin bu durumun farkında olmalarında fayda vardır.

Saldırganlık kötü sonuçlar doğurabilen istenmeyen bir davranış biçimidir. Son zamanlarda saldırganlığı etkileyen, nedenleri araştıran çalışmalarda bulunulmuştur. Saldırganlığı olumsuz aile tutumlarının kötü etkileyebileceği bildirilmiştir (Mutluoğlu ve Serin, 2010). Bunun yanında sosyal etkinliklere katılımın saldırganlık düzeyini olumlu etkilediği bildirilmektedir (Kırbaş, 2007).

Spor toplumda bir rahatlama, boşalma aracı olarak görülür. Spor ortamının kişilerde toplumun men ettiği saldırgan davranışları yok edebileceği düşünülse de özellikle performans odaklı sporlarda bunun aksi bir durumla da karşılaşılabilir (Dervent ve diğerleri, 2010). Bunun için çocuklara yaptırılacak sporun yarışma sporu olmasından ziyade beden eğitimi olarak düşünülmesi önemlidir.

Bu çalışmada düzenli spor yapan ve yapmayan çocukların sosyo-demografik özelliklerine göre saldırganlık düzeylerinin araştırılması amaçlanmıştır.

MATERYAL ve METOD

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Isparta ilinde öğrenim gören ortaokul öğrencileri oluştururken, örneklem grubunu ise Nazmiye Demirel, Gülistan ve Gülcü ortaokullarında öğrenim gören yaşları 13.60 ± 0.51 yıl olan, düzenli sporsal aktivitelere katılan 125 (63 kız, 62 erkek) ve spor yapmayan (sedanter) 140 (70 kız, 70 erkek) toplam 265 öğrenci gönüllü katılmıştır. Araştırmaya dahil edilme ve dışlanma kriterleri aşağıda belirlenmiştir.

Düzenli spor yapan gruba dahil edilme kriterleri;

1. Haftada en az 3 gün en az 20 dakika şiddetli ya da en az 5 gün ve en az 30’ar dakika orta şiddette aktivitelerde çalıştırıcı nezaretinde katılıyor olmak.
2. Bu aktivitelere en az 6 aydan beri katılıyor olmak.

Sedanter gruptan dışlanma kriterleri;

1. Herhangi bir spor aktivitesine düzenli olarak katılmış olmak.
2. Bireyin saldırganlık düzeyini etkileyebilecek olan herhangi bir sosyal faaliyete katılmamak (Tiyatro, satranç, müzik aleti çalma, vs.).

Veri toplama araçları

Araştırmada iki ayrı veri toplama aracı kullanılmıştır. Birincisi araştırmacılar tarafından geliştirilen katılımcının sosyo-demografik özelliklerini sorgulayan anket formudur. İkincisi ise Şahin (2005) tarafından çocukların saldırganlık düzeyini belirlemek için geliştirilen “Saldırganlık Ölçeği” dir. Saldırganlık ölçeği 13 maddeden oluşmaktadır. Ölçek cevap verme düzeyi esas alınarak “hep yaparım” (3), “ara sıra yaparım” (2), “hiç yapmam” (1) cevapları ile üçlü derecelendirilme ile puanlandırılmıştır. Ölçekten alınabilecek minimum puan 13, maksimum puan 39 dur (Şahin, 2005).

Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS-15 programında yapılmıştır. Katılımcıların kişisel özellikleri ile ilgili tanımlayıcı istatistiklerinde Ortalama (X) ve Standart sapma (Ss) değerleri kullanılmıştır. Verilerin normallik dağılımlarına KolmogrovSmirrov (K-S) testiyle karar verilmiştir. Normal dağılıma uymayan verilerin değerlendirilmesine Nonparametrik testlerden ikili karşılaştırmalar için Mann-Whitney U testi, çoklu karşılaştırmalar için Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeğin güvenlik analizi sonucunda Cronbach’s Alfa değeri 0,81 olarak bulunmuştur.

BULGULAR

Tablo 1.

Katılımcıların cinsiyetlerine ve spor yapma durumlarına göre saldırganlık durumlarının değerlendirilmesi

		n	%	X±SS	Z	P
Cinsiyet	Kız	133	48.7	20,29±4.93		
	Erkek	132	51.3	20.72±5.61	-0.258	0.79
Spor yapma durumu	Spor yapan	125	47.2	20.12±4.98		
	Spor yapmayan	140	52.8	20.86±5.53	-1.026	0.30

Katılımcıların cinsiyetlerine göre saldırganlık düzeyleri değerlendirildiğinde erkeklerin saldırganlık puanlarının daha fazla olduğu görülse de aradaki bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.05$). Spor yapma durumuna göre katılımcıların saldırganlık düzeyi değerlendirildiğinde spor yapmayanların saldırganlık düzeyi biraz fazla olsa da aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Tablo 2.

Katılımcıların ders başarılarına, aile gelirlerine, anne ve baba eğitim düzeylerine göre saldırganlık durumlarının değerlendirilmesi

		N	%	X±SS	x ²	P
Ders Başarı durumu	Kötü	24	9.05	23.41±1.26	6.27	0.43
	Orta	74	27.92	20.45±0.57		
	İyi	167	63.01	20.12±0.40		
Aile geliri	Düşük	7	2.64	16.71±1.14	4.81	0.09
	Orta	205	77.35	20.68±0.36		
	Yüksek	53	20.00	20.37±0.79		
Anne eğitim Düzeyi	Okuma-yazma bilmiyor	5	1.88	21.80±2.08	1.89	0.75
	İlkokul mezunu	79	29.81	20.82±0.59		
	Ortaokul mezunu	32	12.07	19.96±0.76		
	Lise mezunu	71	26.79	20.91±0.69		
Baba eğitim Düzeyi	Üniversite Mezunu	78	29.43	19.98±0.58	0.91	0.82
	Okuma-yazma bilmiyor	-	-	-		
	İlkokul mezunu	57	21.50	20.49±0.70		
	Ortaokul mezunu	24	9.05	19.33±0.76		
Baba eğitim Düzeyi	Lise mezunu	68	25.66	21.01±0.74	0.91	0.82
	Üniversite mezunu	116	43.77	20.48±0.46		

Tablo 2’de görüldüğü gibi katılımcıların ders başarıları arttıkça saldırganlık puanlarının azaldığı görülmektedir. Yalnız bu azalma istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir ($p>0.05$). Yine tablo ikide ailenin gelir düzeylerine göre saldırganlık puanlarının değerlendirilmesine bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farkın olmadığı görülmüştür ($p>0.05$). Ebeveynlerin eğitim düzeylerine göre saldırganlık düzeyi değerlendirildiğinde ise aynı şekilde istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>0.05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Düzenli spor yapmanın ve bazı sosyo-demografik özelliklerin çocukların saldırganlık düzeyi üzerine etkilerini araştıran bu çalışmada saldırganlık düzeyinin birçok faktörden etkilendiği tespit edilmiştir. Yalnız bu etkilerin boyutunun istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir.

Yapılan çalışmada erkeklerin saldırganlık düzeyinin kadınlara oranla yüksek olduğu görülse de aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Derwent ve arkadaşlarının (2010) yaptığı çalışmada da cinsiyetlere göre saldırganlık düzeylerinde bir değişimin olmadığı görülmüştür. Benzer bir çalışmada da saldırganlık düzeyinin cinsiyetler arasında farklı olduğu görülse de bu farkın anlamlı düzeyde olmadığı belirtilmiştir (Atay, 2013). Bunun yanı sıra saldırganlık davranışlarının cinsiyetlere göre değişim gösterdiğini belirten çalışmalarda vardır (Dilekmen ve ark, 2011). Bulgular arasındaki bu çelişkinin nedenin araştırmaların çocuklar üzerinde yapılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Çünkü küçük yaşlarda çocuklarda kişilik gelişimi tam olarak tamamlanmadığı için cinsiyetler arasındaki farklılığı kesin kalıplarla ortaya koymak mümkün değildir. Cinsiyet değişkenine göre farkın ortaya konması için katılımcıların gelişimlerini tamamlamış olmaları belli bir kişilik olgunluğuna erişmiş olmaları önemlidir.

Düzenli spor aktivitelerine katılımın saldırganlık düzeyi üzerine etkisinin olmadığı bulunmuştur. Derwent ve arkadaşlarının (2010) yaptığı çalışma bulguları da bu sonucu desteklemektedir. Benzer bulgular başka çalışmalarda da mevcuttur (Eripek, 1993). Literatürde spor yaşı artıkça saldırganlık düzeyinin arttığını belirten çalışmalarda görülmektedir (Parkinson, 2011). Sportif başarının arzulandığı yarışmalarda saldırganlık düzeyinin arttığı hatta sportif başarı için saldırganlığın gerekliliği savunulmaktadır. Bu yüzden çocukların yapacağı sporsal etkinliklerin kazananın ve kaybedenin önemli olmadığı, oyun formunda beden eğitimi karakterli olması gerektiği düşünülmektedir. Saldırganlık düzeyinin spor yapan ve yapmayanlara göre karşılaştırmaların yapılmasında, spor yapan grupta spor yaşlarının, yapılan sporun türünün (bireysel ya da takım sporu) ve yapılan sporun özelliklerinin (beden eğitimi ya da performans sporu) ortaya konmasının sonucu etkileyeceği düşünülmektedir.

Ders başarıları azaldıkça saldırganlık puanları artmaktadır. Yalnız aradaki bu fark istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir. Atay’ın (2013) yapmış olduğu çalışma da benzer bir sonuçlara rastlanmaktadır. Diğer araştırmalarda da saldırganlık düzeyinin akademik başarıdan etkilenmediği bulunmuştur (Dilekmen ve diğerleri, 2011; Mutluoğlu ve Serin, 2010). Akademik başarı bireyin psikolojik yapısından dolayı olarak etkilenir. Çünkü akademik başarı yüksek olan çocukların sorumluluk duyguları gelişmiştir. Bu çocuklar ödevlerini zamanda yaparlar, derslerini dinlerler, devamsızlık yapmazlar ve verilen görevleri yerine getirirler. Bu nedenle saldırganlık düzeyi yüksek olanların akademik başarılarının düşük olması olasıdır.

Ailenin gelir durumunun saldırganlık düzeyini etkilemediği görülmektedir. Tuzgöl'ün (2000) yaptığı çalışmada bunu destekler niteliktedir. Tuzgöl'ün yaptığı araştırmada sosyoekonomik yapının ailenin çocuğuna olan tutumunu etkiledi ve dolayısıyla saldırganlık düzeyini arttırdığı vurgulanmaktadır. Yalnız çalışmaya katılan çocukların gelir düzeyleri arasında çok büyük farklılıkların olmamasının bu sonucu ortaya çıkardığı düşünülmektedir.

Annenin ve babanın eğitim durumunun da saldırganlık düzeyi üzerine etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Eğitim düzeyi ebeveynlerin çocuğa karşı yaklaşımı etkileyen bir etmen olarak görülsede ülkemiz aile yapısında çocuk yetiştirme konusunda geleneksel bir yaklaşım benimsenmesinden dolayı eğitim düzeyinin saldırganlık üzerine etkisi sınırlı düzeyde olmaktadır (Tuzgöl, 2000). Çalışma bulguları arasında fark olmamasının nedeni bu şekilde açıklanabilir.

Sonuç olarak öğrencilerin saldırganlık düzeylerinin değerlendirmesinde cinsiyetlere, spor yapma yapmamaya, aile gelirine, akademik başarıya, anne ve baba eğitim düzeyine göre anlamlı fark bulunamamıştır.

KAYNAKLAR

- Atay, E. (2013). Impact of Sports and Social Activities Participate on Agression Level. *International Journal of Academic Research* 5(5), 169-173.
- Dervent, F., Arslanoglu, E., Senel, O. (2010). Agressivity Level of The High School Students and Relation With Heirp Articipationto Sport Activities (Sample Of Istanbul) *International Journal of Human Sciences* 7:521-33.
- Dilemken, M., Ada, Ş., Alver, B. (2011). Aggression Characteristics of Second Stage Primary School Students. *Gaziantep üniversitesi sosyal bilimler dergisi* 10(2), 927-944.
- Dizman, H., Gürsoy, F. (2004). Anne Yoksunu Olan Çocukların Saldırganlık Eğilimlerinin Araştırılması. *Cukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2(27), 7-17.
- Eripek S., (1993). Spor Psikolojisi, *Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yayınları* 2(1), 9-15.
- Eron, LD. (1982). Parent-child Interaction Television Violence and Agression of Children. *Am Psychol* 37, 197-211.
- Kırbaş, S., Tasmektepligil, Y., Üstün, A. (2007). To Examinet here Asons Directions Directing Young Toviolence and the Role of the Sports Activities Preventing Violence in Secondry School: Amasya City Center Sample. *Spormetre Journal of Physical Education and Sports Sciences* 5(4), 177-85.
- Mutluoğlu, S., Serin N.B. (2010). An Analysis of Aggressiveness Levels of fifth Grade Primary School Students in Terms of Some Socio-demographic Traits (TRNC Sample). *International Conference on Newtrends in Education and their Implications*. 11-13 Nowember, Antalya/Turkey.
- Parkinson, A. (2011). Anger and Athletic: *The Association Between Sports and Agression*. Available at: <http://newsletter.blogs.wesleyan.edu/files/2011/parkinson.pdf>. Accessed: 14.08.2013
- Şahin, H. (2005). Öfke Denetimi Eğitiminin Çocuklarda Gözlenen Saldırgan Davranışlar Üzerindeki Etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 3(26), 47-61.
- Tutkun, E., Güner, B.Ç., Ağaoğlu, S.A., Soslu, R. (2010). Evaluation of Agression Level of Individuals Participating in Team Individual Sports. *Journal of Sports and Performance Research* 1(1), 23-29.
- Tuzgöl, M., (2000). Examinatining Aggressiveness Levels, of High School Students whose Parents Have Different Attitudes in Term of Various Variable. *Turkish Psychological Counseling Guidance Journal* 2 (14), 39 – 48.

EXTENDED SUMMARY

Introduction

Aggressiveness is a kind of act, aiming to damage both physically and verbally. According to theoreticians, whether there is an aim to damage or to be provocative and fight, the basic reason of aggressiveness is the psychological and sociological maturity of the individual. Aggressive behaviors can be the reflection of the internal problems and also they can be learned afterwards. The aggressive behaviors have significantly increased among the primary school kids lately. While the sportive atmosphere can create an appropriate environment for an individual to take samples of aggressive behaviors, imitate and learn them, it has also an effect that can decrease aggressiveness. The character of the sports for this is really important. The coaches, working with the kids, must be aware of this situation. The level of aggressiveness can increase negative behaviors. On the other hand, the participation in the social activities can decrease the level of aggressiveness. For this reason, the characteristics of sportive activities are crucially important. The sports are seen as a way of relaxation and release in the society. It has also thought that sports can prevent the behaviors, unaccepted by society. Yet it is known that the performance based on sports have an opposite effect. Therefore, the sportive activities for kids must be based on physical education, not the performance.

The aim of this study is the analysis of the aggressive levels of the kids, who are systematically doing sports and non-systematic sports doers according to socio- demographic features of them.

Material and Method

125 kids, of whom are 63 girls and 62 boys, and systematically participating in the sports activities; and 140 kids, of whom are 70 girls and 70 boys, and non-sportive ones (sedanter), in total 265 students (average age of kids 13.60 ± 0.51), studying in Isparta, have voluntarily participated in this study. The first condition to participate in the systematic sports doers group is to exercise intensively for 20 minutes at least for 3 days in a week, or moderately do 30 minutes for at least 5 days in a week. Secondly, the student must be doing these exercises at least for 6 months. The condition for participating in the non-sportive group is that the students must not join any sports and social activity, which can affect the levels of aggressiveness.

The different data collection tools have been used in this study. The first one is a questionnaire, improved by researchers and interrogating the socio-demographic features of the participant. The second one is “The Scale of Aggressiveness”, improved by Şahin (2005) to determine the levels of aggressiveness of the kids. The analysis of the data has been done in SPSS-15 program. The average (X) and Standard deviation (Ss) values have been used in the defining statistics, related to the personal features of the participants. The normal distribution of the data has been determined with Kolmogorov Smirnov (K-S) test. In the evaluation of the data, which is discrepant for normal distribution, while Mann-Whitney U test has been used for binary comparisons, Kruskal-Wallis H test has been used for multiple comparisons. The Cronbach’s Alfa value has been found as 0,81 at the end of the confidence analysis of the scale used in the study.

Data and Discussion

When the aggressiveness levels of the participants has been evaluated according to genders of participants, even it has been observed that the boys’ aggressiveness scores are higher than girls, this difference is statistically meaningless ($p > 0.05$). In the other studies, done by the various researchers, there are conflicting evidences. While the studies, claiming that the gender affects the levels of aggressiveness, existences, the studies, claiming the opposite of this. The reason for this, can be considered that results from the gender maturity levels of the kids.

When the levels of aggressiveness of the participants have been evaluated according to the condition of doing sports, even the aggressiveness of the sports doers are a little bit higher, it has been determined that the difference is not statistically meaningful ($p > 0.05$). There are many studies in the literature, supporting this evidence. It has been claimed that the aggressiveness is necessary for the sportive success. Therefore, it is thought that the sports activities, done by the kids, must be physical education based and the winner and loser must not be crucial.

While the academic successes of the participants are increasing, the aggressiveness scores are decreasing. However, this difference is not statistically important ($p > 0.05$). There is not a meaningful difference between the income levels of participants, the education levels of their parents according to the levels of aggressiveness. The evidences, supporting our study and determining the academic success and education levels of parents do not affect the aggressiveness, also exist.

Conclusion

In the evaluation of the aggressiveness levels of the students, there is not a meaningful difference according to gender, doing or not doing sports, family income, academic success, and the education levels of parents. We are in the opinion that the results of the studies, done on the later age groups and the higher levels of differences between variables, will be more objective.